

Makalenin geliş tarihi: 29.03.2022
Makalenin kabul tarihi: 01.04.2022

AHMET ÜMİT'İN KAYIP TANRILAR ÜLKESİ'NDE KİŞİ VE OLAY ANALİZİ

PERSON AND EVENT ANALYSIS IN AHMET ÜMİT'S KAYIP TANRILAR ÜLKESİ

Umut BALCI*

Özet

Roman kural olarak sınır tanımayan, her forma, kurala ve yeniliğe açık uzun epik bir türdür. Uzun olması yazara yazarlık becerilerini aktarabilmesi için sınırsız bir alan yaratmaktadır. Mektup roman, gelişim romanı, eğitici roman, aşk romanı, gezi romanı, dönemsel roman, tarihi roman, macera romanı, bilim-kurgu roman, realist roman gibi pek çok roman türü olmasına rağmen, bu polisiye roman ele alınmıştır, çünkü analizi yapılan Ahmet Ümit'in Kayıp Tanrılar Ülkesi adlı eseri polisiye romandır. Bu çalışmada Ahmet Ümit'in 2021 yılında yayınlanan Kayıp Tanrılar Ülkesi adlı eserinin kişi ve olay ekseninde analizi yapılmıştır. Çalışmanın amacı eserin öncelikle kişi ve olay kurgusunu ortaya çıkarmak, bu kurguların birbirlerine etki boyutunu ortaya koymak, böylelikle Ümit'in romancılığını polisiye yazar ekseninde değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi bağlamında doküman analizi yapılmıştır. Yazılı belgelerin içeriğini sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılmaktadır. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, Ahmet Ümit'in Kayıp Tanrılar Ülkesi adlı eserinin bu çalışmanın araştırma dokümanını oluşturmuş, eserde yer alan kişi ve olaylar tarama yöntemiyle ayıklanmış ve çalışmanın amacı çerçevesinde teker teker yorumlanıp genel bir kanıya ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Polisiye Roman, Ahmet Ümit, Kayıp Tanrılar Ülkesi, Kişi ve Olay Analizi.

* Prof. Dr., Batman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, balci_u@yahoo.de

Abstract

The novel, as a rule, is a long epic genre that has no boundaries and is open to every form, rule and innovation. Its length creates an unlimited space for the author to transfer his writing skills. Although there are many types of novels such as epistolary novel, developmental novel, educational novel, romance novels, travel novel, period novel, historical novel, adventure novel, science-fiction novel, and realist novels, this detective novel has been discussed; because Ahmet Ümit's work *Kayıp Tanrılar Ülkesi*, which was analyzed, is a detective novel (whodunit). In this study, the analysis of Ahmet Ümit's *Kayıp Tanrılar Ülkesi*, published in 2021, was made on the axis of person and event. The aim of the study is to reveal the person and event fiction of the work, to reveal the effect of these fictions on each other, thus to evaluate Ümit's novelism in the axis of detective writing. In the study, document analysis was carried out in the context of qualitative research method. Document analysis, which is a qualitative research method used to systematically analyze the content of written documents, is used to examine and evaluate all documents, including printed and electronic materials. Like other methods used in qualitative research, document analysis requires the examination and interpretation of data in order to make sense of it, to form an understanding about the subject, and to develop empirical knowledge. In this context, Ahmet Ümit's *Kayıp Tanrılar Ülkesi* formed the research document of this study; the people and events in the work were selected by scanning method and interpreted one by one within the framework of the purpose of the study, and a general opinion was reached.

Keywords: Detective Novel, Ahmet Ümit, Kayıp Tanrılar Ülkesi, Person and Event (Incident) Analysis.

1. GİRİŞ

Roman edebi ürünlerin en fazla okunan türlerinden biri olma özelliğiyle ön plana çıkan, uzunluğu ve estetik boyutuyla değer kazanan bir türdür (Gelfert, 2002: 6). Püsküllüoğlu da (2015: 113) roman türünün uzunluğuna vurgu yapmış, *onu toplumsal olay ve olguları gerçeğe uygun bir biçimde ya da kurmaca bir yapı içinde ve geniş oylumlu olarak anlatan tür* olarak tanımlamıştır. Bu özelliğiyle roman kural olarak sınır tanımayan, her forma, kurala ve yeniliğe açık (Balci, 2017: 195, Zengin, 2000) bir türdür. Uzun bir tür olması yazara yazarlık becerilerini aktarabilmesi için sınırsız bir alan yaratmaktadır. Mektup roman, gelişim romanı, eğitici roman, aşk romanı, gezi romanı, dönemsel roman, tarihi roman, macera romanı, bilim-kurgu roman, realist roman gibi pek çok roman türü vardır. Bu türler işledikleri konular ve yazarın yaklaşımları göz önünde bulundurularak çeşitlendirilmektedir. Biz bu çalışmamızda, incelediğimiz kitabın türüne bağlı olarak polisiye romanları kısaca ele alacağız.

Polisiye romanlar geniş bir okur kitlesine ulaşabilen, okuru kendine çeken ve keyif veren bir roman türüdür. Bu tür Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasında özellikle İngiltere'de yayınlanan polisiye romanların birer klasik olarak adlandırıldığı döneme polisiyenin 'Altın Çağı' denmektedir (Atalay, 2014: 16). İlk polisiye 1841 yılının Nisan ayında Edgar Allan Poe tarafından yazılan "The Murders in the Rue Morgue"dur (Üyepazarcı, 1997: 22). Daha sonra özellikle Arthur Conan Doyle'in *Sherlock Holmes* adlı eseriyle polisiye romanlar artık popüler ve tercih edilen bir tür olamaya başlamıştır. Türkiye'de ise 1884 yılında Ahmet Mithat Efendinin kaleme aldığı *Esrar-ı Cinayat* adlı eser ilk Türk polisiye romanı olma özelliği taşımıştır (Çamcı, 2006: 6).

Erol Üyepazarcı polisiye roman yazmanın on kuralını şöyle belirlemiştir:

1. *Gizem yoksa olmaz.*
2. *Suç asla itiraf edilmez: Dedektifin çözümü sonucunda bulunur.*
3. *Cinayet şart değildir: Suçun kapsamı oldukça farklıdır ve suç cinayet olmayabilir.*

4. *Katili boş verebilirsiniz: Katili öncelemek polisiyeyi klasik katil kim polisiyeleri ile sınırlamak anlamına gelmektedir.*
5. *Sıra dışı olaylara ihtiyacınız yok.*
6. *Bunu asla yapma!: Klişeleşmiş trüklere yer verilmemesi gereklidir.*
7. *Suçlu siz olmayın: Olayı çözümlenmede dedektif ile okuyucu eşit şartlara sahip olmalıdır.*
8. *Suçlu kurban rolleri değişebilir.*
9. *Dedektif mi? Onu da boş verebilirsiniz: Polisiye roman için mutlaka bir dedektife ihtiyaç yoktur.*
10. *Dostoyevski'ye ayıp etmeyin: İyi polisiye iyi edebiyattır. (Üyepazarcı 2013'ten aktaran Ayata, 2015: 211)*

Edgar Allan Poe, Agahta Christie, Arthur Conan Doyle, Dashieil Hammett, Dorothy L. Sayers, Reginald Hill, Raymond Chandler, Elmore Leonard, Georges Simenon, Ruth Rendell, P. D. James, Lee Child, John Dickson Carr, Dan Brown ile Türkiye'den Ahmet Ümit, Sezai Soelli, Çetin Altan, Ümit Deniz, Pınar Kür, Osman Aysu polisiye türünün en önemli temsilcileridir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında bu çalışmada, belirlenen amaç doğrultusunda öncelikle *Kayıp Tanrılar Ülkesi* adlı eserin yapısal analizi yapılmış, daha sonra sırasıyla kişi ve olay kurgusu irdelenmiştir. Böylelikle yazarın ele aldığı konu bağlamında kişi ve olayları nasıl kurguladığı, bunların birbirlerini etkileme derecesi ve son olarak bu kurguların polisiye roman özelliklerine uygunluğu ortaya konmuştur.

2. AMAÇ VE YÖNTEM

Uzun epik türlerden biri olan romanın yazarlara sınırsız bir romancılık alanı sunması eserin kişi, olay, mekan ve zaman açısından önemini arttırmaktadır. Bu gerçekten hareketle bu çalışmada Ahmet Ümit'in 2021 yılında yayınlanan *Kayıp Tanrılar Ülkesi* adlı eserinin kişi ve olay ekseninde analizi yapılacaktır. Çalışmanın amacı kişi ve olay analizinden yola çıkarak eserin öncelikle kişi ve olay kurgusunu ortaya çıkarmak, bu kurguların birbirlerine etki boyutunu ortaya koymak, böylelikle Ümit'in romancılığını polisiye yazar ekseninde değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi bağlamında doküman analizi yapılacaktır. Yazılı belgelerin içeriğini sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi (Wach, 2013) basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılmaktadır. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008, Akt. Kırıl, 2020: 173). Bu bağlamda, Ahmet Ümit'in *Kayıp Tanrılar Ülkesi* adlı eserinin bu çalışmanın araştırma dokümanını oluşturmaktadır. Eserde yer alan kişi ve olaylar tarama yöntemiyle ayıklanacak ve çalışmanın amacı çerçevesinde teker teker yorumlanıp genel bir kaniya ulaşılmaya çalışılacaktır.

3. KAYIP TANRILAR ÜLKESİ

Ahmet Ümit'in incelediğimiz romanı alışılmadık bir yapıda ele alınmıştır. Giriş bölümü, romanın bütün olaylarının ve kişilerinin merkezi konumunda olan ve romanın seyrini biçimlendiren ana olayı (sahne), yani Cemal Ölmez'in ölümünü içermektedir. Ortalama bir buçuk sayfadan oluşan bu giriş bölümünde baş komiser ve yardımcısının maktulün evine girmeleri ve olaya dair ilk tespitleri aktarılmaktadır. Herhangi bir başlığın verilmediği bu girişten sonra zaman, mekan ve kişi olgusunun tamamen farklı olduğu çaprazlama bölümler yer almaktadır. Hem numaralandırma hem de bölümün içeriğine uygun bir başlığın verildiği ve baş tanrı Zeus'un ağzından anlatılan her bölümün ardından Cemal

Ölmez'in cinayetini aydınlatma üzerine odaklanan bölümler yer almaktadır. Dolayısıyla mitoloji odaklı geçmişe dayalı kurmaca her bir bölümü, güncel ve gerçekler üzerine odaklanmış bir bölüm takip etmektedir. Eser giriş dahil, 12 adet mitoloji (Zeus), 12 adet cinayet analizi odaklı toplam 25 bölüm ve 502 sayfadan oluşmaktadır.

Geçmiş ile günümüz arasındaki ilişkilerin bölüm odaklı çaprazlama sunumu yazarın usta romancılığının bir göstergesidir. Çünkü yazar mitolojik tanrılar ile ilgili ele aldığı gizemli, sürükleyici ve bilgi aktarımı dolu her bölümün ardından aynı konuya odaklı güncel bölümleri, yani cinayetin çözümlenmesine yönelik bölümleri ele almaktadır. Dolayısıyla yazar, anlatmak istediği konuyu önce mitolojiye, sonra da Cemal Ölmez'in cinayet olgusuna bağlayarak anlatmaktadır. Yapısal özelliklerinin yanı sıra roman ayrıca içeriğiyle de okuru çekmektedir. Kişiler ve olaylar arasındaki bağlantının kusursuz bir şekilde oluşturulması okuru olayların içine çekip onları yaşamasını sağlamaktadır. Yani okur pasif değil, tersine kendini romanın herhangi bir kişisiyle özdeşleştirip romanı yaşamaktadır.

Bu noktada son olarak da romanın ülke bilgisi bağlamında önemine vurgu yapmak çok faydalı olacaktır. Ülke bilgisi bir ülkenin siyaseti (ülke yönetimi, eyalet sistemi, partiler), sosyolojisi (Toplum, cinsiyet eşitliği, toplumsal guruplar, örgütler, meslekler), tarihi (tarihi miraslar, ören yerleri, müzeler, ünlü mimari eserler), hukuk sistemi (adalet, insan hakları, hak arama bilinci), coğrafyası (bölgeler, dağlar, nehirler, ormanlar, göller, denizler, iklim vs.), kültürü (dil ve edebiyat, şive, lehçe, gelenekler, örf ve adetler, giyim kuşam, yaşam tarzı, sinema, tiyatro, sanat), kısacası bir ülkenin her türlü özelliğine dair bilgi aktaran bir alandır (Bkz. Acar, Tan ve Balci, 2017, Ünver ve Genç, 2009; Dellal, 2005, Koçak, 2012). Bu özelliğinden dolayı başta Almanca bölümlerinde ders olarak okutulmuş ve bu dersin sadece Almanca bölümleri değil, tüm yabancı dil bölümleri için elzem olduğu çeşitli çalışmalarda vurgulanmıştır (Koçak, 2014; Başbağı, 2012). Ülke bilgisi derslerde ele alınan bir konu olmasına rağmen, edebi ürünlerin neredeyse hepsinde de okurun karşısına çıkmaktadır. Ümit'in incelediğimiz eserinde de aynı durum söz konusudur, örneğin Ümit eserinde çok güzel bir Berlin haritası çizmektedir. Olayların meydana geldiği yer olarak seçilen Almanya'nın başkenti Berlin, Neukölln, Kreuzberg gibi semtler, Brandenburg Kapısı, Kottbus Meydanı, Potsdam Meydanı, Köpeniker Caddesi, Oranien Caddesi başta olmak üzere birçok noktasiyla tanıtılmaktadır. Yazar bu mekanları kullanırken buralara dair eserde bilgi de aktarmaktadır. Yine Berlin'deki Şeytan Tepesi (Teufelberg) tarihi önemiyle birlikte anlatılmaktadır. İl bağlamında Türkiye'den Kayseri, İzmir, İstanbul gibi mekanlar anılmaktadır.

Eserde Türklerin ve Almanların yiyecek içecek kültürüne dair de pek çok bilgiye yer verilmiştir. Örneğin Türkiye bağlamında kahve, rakı, pastırma, köfte, kuru fasulye Almanya bağlamında ise Alman simidi, Abendbrot, bira (Flensburger) gibi en sık tüketilen yiyecek ve içeceklere yer verilmiştir. Örneğin *Peyman'ın pastırmalı kuru fasulyesi efsaneydi, parmaklarınızı yerdiniz. Akşam için yapılırdı bu yemekler. Oysa Almanya'da akşam yemekleri çoğunlukla, ekmeğin üstüne biraz tereyağı sürülüp biraz peynir ya da salam eklenerek yapılan, Abendbrot denen atıştırma ile geçitirilirdi* (s. 275) ifadesi doğrudan Türk-Alman yiyecek kültürünü karşılaştırmaktadır.

Türkiye'ye dair eserde eşcinsellere karşı olumsuz bakış açısı (s. 68), namus cinayetleri (s. 76), kismet ve kadercilik (s. 258), Alevilik ve semah (s. 56) konularında detaylı bilgiler aktarılırken, Türklerin çok rahat, Almanların ise disiplinli olduklarına vurgu yapılmaktadır (s. 277). Türkiye'deki Pergamon kazılarının anlatıldığı yerlerde ise Türkiye'nin arkeolojik zenginliğine defalarca değinilmektedir. Bu bağlamda, Ümit'in eseri, okura kazandırdığı iki taraflı ülke bilgisi açısından da son derece önemlidir.

3.1. Kişi Kurgusu

Olay örgüsünün merkezinde olduklarından dolayı kişiler romanın ana unsurlarındandır. Romanın kişi kurgusu Aşkaroğlu'na göre (2016:302) olaylardan, mekan tasvirlerinden ve zaman kullanımından daha fazla ön plana çıkar çünkü insana anlam kazandırır, eylemlerini yorumlanır kılan ana unsur insanın kim olduğu ve nasıl bir kişilik şeklinde betimlendiğidir. Bu yüzden, genellikle başarılı ve büyük yazar etiketi, çok yönlü, inandırıcı ve derinlemesine çizilmiş kişiler inşa edebilen yazarlara verilmiştir. Usta yazarlar, kurgularında işledikleri kişilerin davranışlarına, tavırlarına, çevrelerindeki diğer kişilerle ilişkilerine, zamana ve mekana göre takındıkları tutuma, duygularına ve konuşmalarına özel önem vererek kurgularını oluştururlar. Söz konusu eser bir polisiye roman ise kişi kurgusunun önemi daha da belirginleşmektedir, çünkü bu tip eserlerde kişi sayısı çok ve bunların birbirleriyle bağlantılı anlatımı bazen karmaşık olabilmektedir. Bu noktada, incelediğimiz eserde yazarın kişi kurgusu ve kişiler arasında kurduğu bağ kusursuz işlenmiştir. Örneğin Şekil 2'de evinde ölü bulunan Cemal Ölmez'in etrafında şekillenen kişi örgüsü gösterilmektedir. Ölmez eksenli bu kişi kurgusu kalabalık ve karmaşık gibi görünse de yazarın kişi ve olay arasındaki akıcı bağlantıyı sağlaması sayesinde okuru yormayan ve anlaşılır bir kurgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kişi kurgusunun önemli yönlerinden biri de kahramanın oluşturulmasıdır. Kahraman, bir romanda yapıyı oluşturan bütün unsurların merkezi konumundadır (Tekin, 2004: 84). Romanın tek bir kahramanı olduğu gibi birden fazla kahraman da bir eserde yer alabilmektedir. Kahramanların sayısı ve birbirleriyle olan ilişki durumu yazarın romancı yetenekleriyle bağlantılı bir şekilde anlam kazanabilmektedir. İncelediğimiz eserde, romanın henüz ilk sayfasında evinde ölü bulunan ve sonraki bölümlerde romanda ele alınan bütün olaylara yön veren Cemal Ölmez aslında ölü kahramandır. Çünkü hem Şekil 2'de de görüldüğü gibi roman kişilerinin hepsiyle bir bağlantısı mevcut olup olay örgüsünü şekillendirmekte, hem de romanda kullanılan geriye dönüş teknikleriyle tüm hayatı hakkında bilgi edinebilmekteyiz. Ayrıca Tekin'in de ifade ettiği gibi (2004: 85), kahraman hem bir amaç hem de bir araç olabilmektedir. Araçtır çünkü motifleri birbirine bağlar ve romanın bütünlüğünü oluşturur. Amaçtır çünkü romanın varlık nedeni odur. Bu durum kahramanın olayları yönlendiren aktif bir kişi veya ölü olmasına rağmen olayların akış sürecini etkileyen bir kişi olabileceğini göstermektedir. Bu da tam da Cemal Ölmez'i işaret etmektedir, çünkü yukarıda da ifade edildiği gibi, Cemal Ölmez ölü olmasına rağmen eserde olayların akış sürecine doğrudan etki etmektedir.

Romanların kişi kurgusu bazen gerçek insanlardan, bazen de kurgu insanlardan, fakat bazen de insanüstü varlıklardan da oluşturulabilmektedir. Bu konuya açıklık getiren Tekin'e göre (2004: 71) her olay bir eylemdir ve eylemlerin mutlaka bir eyleyeni vardır. Buradaki eyleyen sadece insan olmamakla birlikte, gerçek veya kurgu, normal veya olağanüstü özelliklere sahip kişi veya farklı varlıklar da olabilir. İncelenen eserde hem gerçek kişiliklerin hem de olağanüstü özelliklere sahip tarihi kurgusal varlıkların eş zamanlı olarak romana yön verdikleri görülmektedir. Cemal Ölmez'in etrafında şekillenen kişi kurgusu (Şekil 2) ve Ölmez ailesinin kişi kurgusu (Şekil 1) romanın gerçek kişilerini yansıtırken, baş tanrı Zeus etrafında şekillenen tanrılar ise (Şekil 3) olağanüstü varlıklar kategorisini oluşturmaktadır. Bu bağlamda eserin yazarı Ümit gerçek kişiler (insanlar) ile olağanüstü varlıklardan (tanrılar) oluşan iki ana kişi kurgusu oluşturmuş, bu kurguları da birbirine ustaca bağlamıştır.

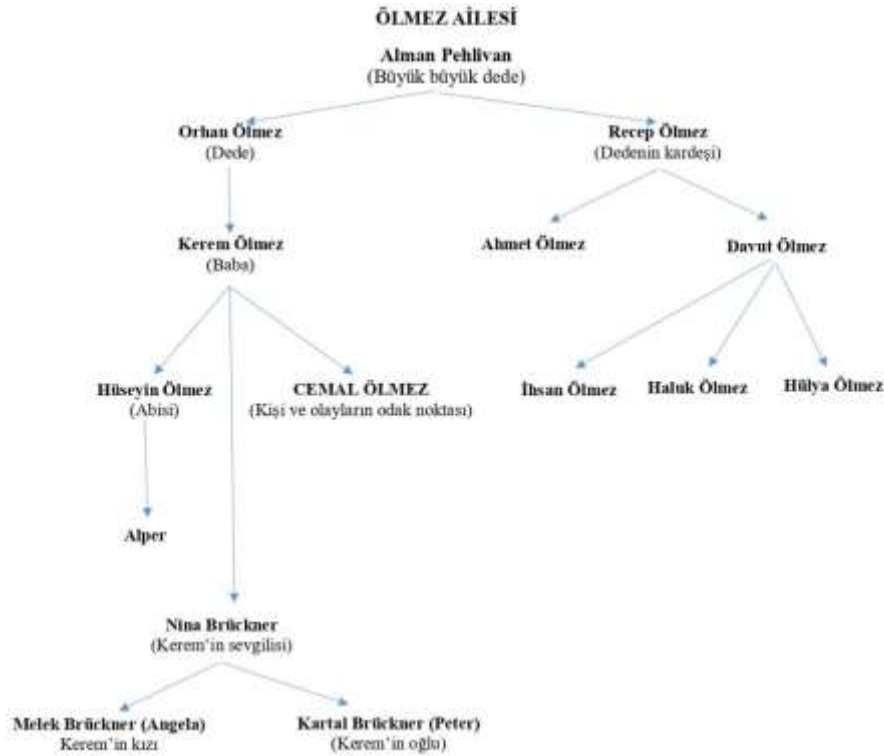
Romanda kişilerin kategorize edilmesi bu türün en önemli yaklaşımlarından biridir, çünkü roman kişileri başta ana konu olmak üzere eserin tüm olaylarına yön vermektedirler. Örneğin yazar tarihsel nitelik taşıyan bir konuda eser kaleme alıyorsa, kişilerini de tarihsel bilgi ve belgelerden yararlanarak çizmelidir (Tekin, 2004: 82). Dolayısıyla yazar ilgili kişileri geçmişten günümüze kadar tarihsel kimlikleriyle birlikte okurun karşısına koymaktadır. İncelediğimiz eserde

de aynı durum söz konusudur. Yazar Pergamon Sunağını anlatırken Bergama'da yapılan arkeolojik kazılar, kazıların tarihçesi, kazılara kimlerin katıldığı, keşfedilen tarihi eserlerin ülke dışına kaçırılma süreçleri gibi pek çok konuda tarihi bilgiler aktarırken kişi örgüsünü bu olaylar silsilesine bağlı olarak ele almış, kişiler de tarihi kimlikleriyle aktarılmıştır. Örneğin Ölmez ailesinin Alman Pehlivan'dan başlamak üzere (büyük büyük dede) şeceresini, birbirleriyle ilişki bağını, karakter özelliklerini tarihsel kimlikleriyle okurun önüne koymuştur. Bu çerçevede okur Bergama'nın kültürel mirasının ortaya çıkarılmasında büyük emeği geçen bir ailenin dramıyla yüzleşmektedir.

Yazarların kişi bağlamında başka bir yaklaşımı da ünlü kişileri romanda işlemeleridir. Yazar toplumun çok yakından tanıdığı ünlü kişilere de romanında kendi gerçek isimleriyle veya takma bir isimle yer verebilmektedir (Tekin, 2004: 83). Buradaki amaç bahse geçen ünlü kişinin ününden, konumundan veya farklı herhangi bir özelliğinden faydalanıp romanın olay örüsünü beslemektir. İncelediğimiz eserde de gerçek isimlere rastlanmıştır. Örneğin Rusya Devlet Başkanı Putin eserde doğrudan gerçek adıyla anılmış, Putin'in eskiden ajan olduğuna değinilmiştir (S. 235)*. Aynı şekilde Sosyal Demokrat Partinin yerel yöneticilerinden biri olan Joachen Reuter ve ırkçılık karşıtı mitinglere ve diğer çeşitli etkinliklere katılan Yeşiller Partisi eski milletvekili Özcan Mutlu da eserde gerçek isimleriyle ön plana çıkan kişilerdir. Böyle bir yaklaşımla yazar, tarihi bir olay üzerine odaklanan eserin gerçeklik vurgusunu arttırmıştır.

3.1.1. Ölmez Ailesi

Aşağıdaki şekilde Ölmez ailesinin eserde anlatıldığı şekliyle soy ağacı yer almaktadır. Şekil bize Ölmez ailesinin çok karmaşık bir soy ağacına sahip olmadığını, kişiler arası bağlantının çok net anlaşılabilirliğini göstermektedir. Ölmez ailesi büyük büyük dede olan Alman Pehlivan'la başlasa da Cemal Ölmez bütün kişi ve olayların odak noktasıdır. Çünkü eserin kişi ve olay örgüsü onun ölümü üzerine şekillendirilmiştir.



Şekil 1: Ölmez Ailesi

* Çalışmanın içindeki tüm alıntıların alındığı eser: Ümit, A. (2021). *Kayıp Tanrılar Ülkesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Cemal Ölmez henüz eserin başında evinde ölü bulunur. Cemal aslında yazılım mühendisidir, ama eserde çizdiği resimlerle, hatta mitolojik resimleriyle ön plana çıkmaktadır. Evinin duvarına çizmiş olduğu büyük Zeus resminin önünde, yerinden sökülen kalbini avucunun içinde Zeus'a sunar bir şekilde bulunmuştur. Bu sahne cinayetin mitolojiyle bağlantılı olduğunu okura göstermektedir. Zaten eserin devamında olay ve kişi örgüsünün tümünün mitolojiyle bağlantılı bir şekilde ele alındığı görülecektir. Cemal ayrıca eşcinseldir ve bundan ötürü ailesi tarafından dışlanmış, yok sayılmıştır. Çünkü geleneksel aile yapısına sahip bu ailede eşcinsellik ayıplanan, yadırganan ve utanılabilir bir durumdur. Zira Cemal Ölmez'in enteresan bir şekilde ölümünden sonra abisi **Hüseyin Ölmez** şüpheliler listesinin başındaki yerini almıştır. Çünkü bilhassa İslam kültüründe gay birini öldürüp ailenin namusunu kurtarmak! alışılmadık bir durum değildir.

Alman Pehlivan Ölmez ailesinin büyük büyük dedesidir. Pergamon kazılarında arkeolog Carl Humann ile ilk katılanlardan biri olan Alman Pehlivan (Cemal) Ölmez ailesinin üç kuşak boyunca kazılara katılmasını ve Pergamonla özdeşleşmesini sağlamıştır. Hatta kazılarla ve Pergamon ile öylesine özdeşleşmiş ki, Alman Pehlivan Grandiyöz Paronaya hastalığına, yani kendini tanrı sanma hastalığına yakalanmış, tanrılar gibi davranmaya başlamıştır. İrsi olan bu hastalık daha sonra ailenin diğer bireyleri olan Kerem (Cemal'in babası) ve Peter'de de (Kerem'in üvey oğlu) görülmüş, zira eserin kişi ve olay örgüsü de bu hastalık üzerine kurgulanmıştır.

Alman Pehlivan'ın oğlu, Kerem'in babası olan **Orhan Dede** Ölmez ailesi içinde Cemal'i seven tek kişidir. Ailenin diğer bireyleri gay olduğu için Cemal'i dışlamışken, Orhan dede onu hep sevmiş, onunla iletişimini kesmemiştir. Eserde tanrı Uranos'la ilişkilendirilen Orhan dede Berlin'in ünlü Şeytan Tepesi'nde testisleri kesilmiş bir şekilde ölü bulunur. Cemal'den sonra öldüğü düşünülen Orhan dedenin eserin devamında aslında Cemal'den bir gün önce öldürüldüğü ortaya çıkmıştır. Eserin kilit isimlerinden biri de Cemal'in babası Kerem'dir. **Kerem Ölmez** de oğlu Cemal'i gay olduğundan dolayı dışladığı ve aile dışına ittiği için cinayet zanlıları listesine girmiştir. Çünkü içinde Cemal'e karşı büyük bir kin beslemiş ve bunu dile getirmekten hiç çekinmemiştir. Alman Pehlivan gibi Grandiyöz Paronaya hastalığına yakalanan Kerem kendisini tanrı Kronos sanmış, kendisine ve başkalarına zarar vermemek için uzun süre tedavi görmüş, sonra da ilaç yardımıyla hastalığın etkisinden kurtulmuştur.

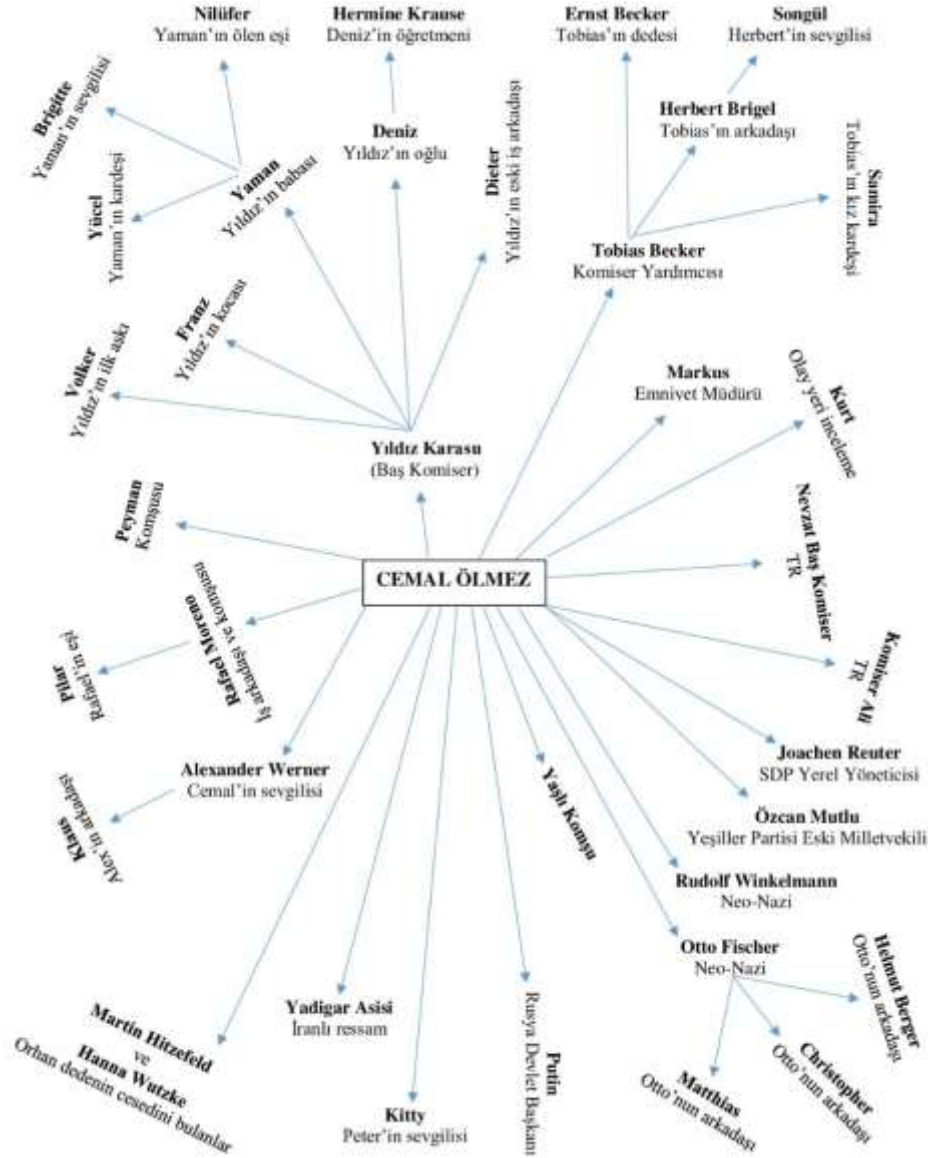
Kerem Ölmez'in eserde kilit isimlerden biri olmasının bir sebebi de herkesten gizlediği biri kız biri erkek olan üvey iki çocuğunun olmasıdır. O zamanlar Doğu Berlin'de sergilenen Pergamon Sunağını sık sık ziyaret etmeye gittiğinde müze çalışanlarından **Nina Brückner** ile tanışmış, sevgili olmuş, sonra da iki tane çocukları olmuştur. Sürekli Doğu Berlin'e gitmesi polisin dikkatini çekmiş ve sorguya çekilmiştir. Bu sorgudan korkan Kerem bir daha Doğu Berlin'e gitmemiş, sevgilisini ve çocuklarını hiç görmemiştir. Romanın iskeleti zaten bu olay üzerine kurgulanmış, oğlu **Peter** (çocukken adları Melek ve Kartal olan çocuklar daha sonra adlarını Angel ve Peter olarak değiştirmişler) arkeolojiye merak salmış, Pergamon kazılarını incelemiş, Pergamon Sunağı ile tanrılar dünyası arasındaki bağlantıyı çalışmış, sonucunda da babası Kerem gibi Grandiyöz Paronaya hastalığına yakalanıp kendisini tanrı Zeus sanmıştır.

Peter kendisini Zeus sanmaktadır, dolayısıyla Zeus'un yaptığı gibi babasını öldürmüştür. Üvey kardeşi Cemal'in kendisini Zeus olarak tasvir etmesini hazmedemeyip kardeşi Cemal'i, ayrıca dedesi Orhan'ı da öldürmüştür. Cinayetleri de mitolojiye uydurarak Zeus'un Kronos'u ve Kronos'un da Uranos'u öldürdüğü gibi işlemiştir. Kişiler arası ilişki ve olaylardan anlaşılacağı gibi, Kerem Ölmez'in üvey evlatlarını terk edip onları sahiplenmemesi Peter'in intikam alma duygularını perçinlemiş ve eserin kişi-olay örgüsü bu duygu üzerine kurgulanmıştır.

Orhan dedenin kardeşi **Recep Ölmez** tarafı ise eserin bazı noktalarında okurun karşısına çıkmaktadır. Recep Ölmez'in oğlu Davut Ölmez ile Orhan dedenin oğlu Kerem Ölmez miras kav kavgasına tutuşmuş, ortaya çıkan bir arbedede Davut Ölmez'in oğlu İhsan arabanın altında kalıp hayatını kaybetmiş, bu olay üzerine iki aile arasında sonu gelmeyen bir kin ve nefret başlamıştır. Davut Ölmez'in diğer oğlu **Haluk** ile ilgili ise esere detaylı bilgiler aktarılmış, Ölmez ailesinin okuyan tek ferdi Haluk, mitolojiyi çok iyi bilmesinden dolayı mitolojik bir şekilde işlenen cinayetlerin şüphelisi olarak sorgulanmıştır. Fakat sonradan Haluk ile Cemal Ölmez'in ailelerine çaktırmadan görüştükleri ve arkadaş oldukları anlaşılmıştır. Haluk, görüşmeleri esnasında Yıldız'a Pergamon'un tarihçesi ve tanrılar ile ilgili detaylı bilgiler aktarmış, bu bilgiler sayesinde Yıldız tanrılar ile cinayetler arasındaki bağlantıyı kurmuştur.

3.1.2. Diğer Kişiler

Romanın kişi örgüsü aşağıdaki şekilde görüleceği gibi karmaşık gibi görünse de aslında anlaşılır bir kurguya sahiptir. Polisiye romanlarda kişi sayısının çok olması normal bir durumdur. Ayrıca Cemal Ölmez'in cinayeti etrafında şekillenen bu kişi kurgusu yazarın eserin farklı yerlerinde kültür, sanat, tarih, siyaset gibi konularda bilgi aktarması için oluşturulmuştur.



Şekil 2: Kişi örgüsü

Çalışmanın bu bölümünde kişiler arası ilişki ve bu ilişkinin olaylara yansımaları daha iyi görebilmek için Cemal Ölmez'in etrafında şekillenen kişileri kısaca analiz etmekte fayda görüyoruz:

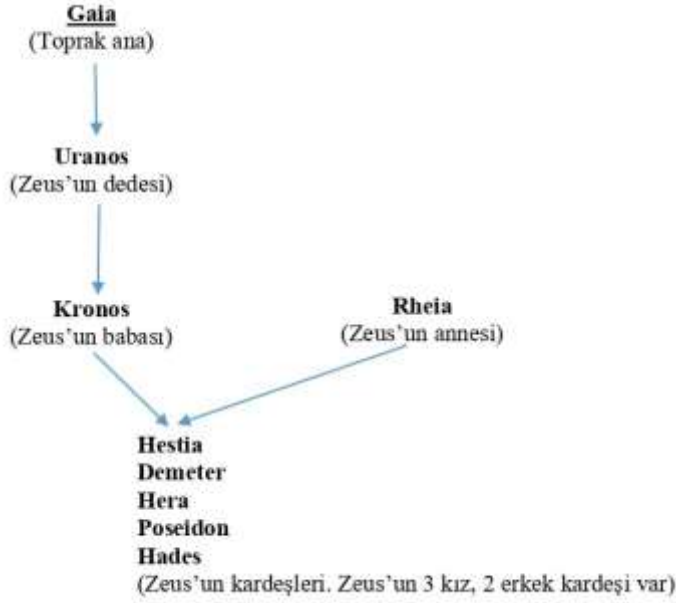
Cemal Yıldız cinayetini aydınlatması için Alman Emniyeti tarafından görevlendirilen baş komiser **Yıldız Karasu** eserde okurun karşısına çıkan bütün kişilerle iletişim kurmuş, cinayeti aydınlatmaya çalışmıştır. Bu esnada babası Yaman, oğlu Deniz, eski kocası Franz ve ilk sevgilisi Volker ile ilgili eserin farklı noktalarında pek çok bilgi aktarılmıştır. Örneğin babası Yaman 12 Eylül 1980 darbesinden sonra Almanya'ya göç edip Batı Berlin'e yerleşmiş eski bir TKP üyesidir. Yaman'ın ağzından Neo-Nazi cinayetleri, bu cinayetlerin mitolojik bağlantısı, 1 Mayıs 1977 yılında Taksim Meydanındaki mitin ve bu miting sırasında çıkan olaylarda Yaman'ın kardeşinin hayatını kaybetmesi, Türk ve Alman sol partileri gibi pek çok olay anlatılmaktadır. Ayrıca Yıldız'ın mutsuz bir evlilik yaptığı, eşinden boşandığı, oğlu Deniz'e babasının baktığı anlatılmıştır. Yıldız eserde (S.36) *kalkık ince kaşları, küçük burnu, kalın dudakları, güldüğünde yanağının sağ tarafında oluşan derin gamzesiyle oldukça alımlı bir kadın* olarak tasvir edilmiştir. Yıldız'ın yardımcısı **Tobias Becker** ise başarılı, disiplinli bir komiser olarak betimlenmiştir. Tobias'in görev odaklı temaslarının yanı sıra onu eserde ön plana çıkaran nokta dedesi Ernst Becker'in eskiden bir Alman Nazi subayı olduğunu herkesten saklamasıdır. Bunu öğrendikten sonra güveni kırılan Yıldız, Tobias'ı dedesinden ötürü yargılayamaması gerektiğini anlamış, birlikte çalışmaya devam etmişlerdir. Emniyet müdürü olan **Markus** ise işinin aşığı titiz bir memur olmasının yanı sıra kadınların emniyet gibi zorlu bir mesleği tercih etmelerini istemeyen, yabancı düşmanı ve homofobik biri olarak betimlenmiştir.

Eserde Neo-Nazilerden sıkça bahsedilmiş, hatta bunların Cemal Ölmez cinayetiyle bağlantısı detaylıca araştırılmıştır. Çok uzun bir süre cinayeti Neo-Nazilerin işlediği üzerine odaklanılmıştır. Örneğin Neo-Nazi üyesi **Rudolf Winkelmann** yabancı düşmanıdır ve Almanya'ya yerleşen göçmenlerden kurtulmak için pek çok suç işlemiştir. Özellikle Cemal Ölmez'in abisi Hüseyin ile tutuştukları bir kavgada gözünü kaybetmiş, bu yüzden Ölmez ailesine karşı daha da kinlenmiştir. Başka bir Neo-Nazi olan **Otto Fischer**'in de olay örgüsüne katılmasıyla eserde Neo-Nazilerin Almanya'daki faaliyetlerine, konumlarına ve günümüz sosyal hayatına etkilerine detaylıca yer verilmiş, konuyla ilgili bilgi aktarılmıştır.

Alexander Werner (kısaca Alex) Cemal Ölmez'in sevgilisidir. Bir Heavy Metal gurubunda baterist olan Alex ile sevgilisi Cemal'in son dönemde araları bozulmuş, ayrılığın eşiğine gelmişler, bundan dolayı da Alex de şüpheliler arasındaki yerini almıştır. Cemal'i son arayan kişiyi de Alex olması olayların seyrini etkilemiştir. **Yadigar Asisi** (İranlı ressam), **Rafael Moreno** (Arjantinli ressam ve Cemal'in iş arkadaşı) ve **Peyman** (Cemal'in komşusu) Almanya'da yaşayan göçmenleri ve göçmenlerin Neo-Nazilerden korkularını temsil etmeleri bakımından önemli isimler olarak eserin birçok yerinde karşımıza çıkmaktadır. Planladığı son cinayeti işlemek için Türkiye'ye gelen Peter'i engellemeye çalışan Yıldız'a Türkiye'de eşlik eden **Nevzat Başkomiser** ve **Komiser Ali** eserin kişi örgüsüne Türkiye'den dahil olan isimlerdir. Özellikle Nevzat Başkomiser (S. 463) başarılı, disiplinli, zeki ve oldukça kültürlü biri olarak betimlenmiştir.

3.1.3. Tanrıların Kurgusu

Eserde ön plana çıkan ve olağanüstü özelliklere sahip tanrıların kurgusu ile gerçek kişilerin kurgusu birbirine çok benzer bir şekilde oluşturulmuştur. Eserdeki tanrı kurgusu şu şekildedir:



Şekil 3: Tanrıların Kurgusu

Yukarıda ise Ölmez ailesiyle ilişkilendirilen Zeus odaklı tanrılar yer almaktadır. Toprak ana **Gaia** her şeyi yaratandır. Gaia üremek için Zeus'un dedesi **Uranos**'u yaratır, sonra da onunla ilişkiye girip çocuk sahibi olur. Uranos sahip olduğu çocukları beğenmeyip onları toprağa gömer, bunun üzerine Gaia onu lanetler, oğlu **Kronos**'a çelikten bir tırpan yapıp onu Uranos'un üzerine salar. Gaia ile Uranos ilişki halindeyken Kronos tırpanıyla arkadan saldırıp Uranos'un hayalarını keser. Kronos'un daha sonra eşi Rheia'dan beş çocuğu olur, Kronos da tıpkı babası Uranos gibi çocuklara kötü davranıp onları yutar. Bunun üzerine oğlundan intikam almak isteyen Uranos, toprak ana Gaia ve Rheia bir araya gelip plan yapar ve Zeus'un Kronos'tan habersiz uzak bir adada doğup büyümesini sağlarlar. Zeus da büyüyüp güçlenince babasının karşısına çıkar, kafasına vura vura onu öldürür, kardeşlerini de babasının midyesinden çıkarıp onları kurtarır.

Yukarıda anlatılan tanrılar ile Ölmez ailesinin bireyleri büyük bir benzerlik göstermektedir;

| | | |
|-----------------------------|---|--------------------|
| Uranos (Dede Tanrı) | → | Orhan Ölmez (Dede) |
| Kronos (Baba Tanrı) | → | Kerem Ölmez (Baba) |
| Zeus (Oğul Tanrı/Baş Tanrı) | → | Cemal Ölmez (Oğul) |

Yapılan kişi analizi ve şamasından yola çıkarak, Uranos ile Orhan Ölmez, Kronos ile Kerem Ölmez, Zeus ile Cemal Ölmez'in özdeş oldukları, birbirlerini simgeledikleri net bir şekilde görülecektir.

3.2. Olay Örgüsü

Olay, edebi ürünlerde konuyu geliştiren olguların tümüdür. Olay dizisi, yazınsal ürünlerde başı ve sonu belirlenmiş zincirleme bir gelişimi içine alan, olguların olasılık ve zorunluluk ölçüleri içinde geliştiği bütündür. Olay örgüsü ise olaylar dizisinin birbirleriyle bağlantısından oluşan bütündür (Püsküllüoğlu, 2015: 104). Püsküllüoğlu'nun önce olay, sonra olay dizisi ve olay örgüsü şeklindeki sıralamalı tanımı edebi eserlerin genellikle çoklu olay üzerine kurgulandıklarını göstermektedir. Özellikle romanlarda bu durum daha belirgin bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Romanda olay tek başına değil, kişi kurgusuyla birlikte önem kazanmaktadır. İşler ve Türkyılmaz (1997: 103) olay örgüsünün güçlü olması güçlü kişilerin de yaratılmasını gerektirdiğini ifade etmektedirler. Zira güçlü bir olay örgüsünü ancak güçlü bir kişi çekip çevirecektir. Kişi bir anda

kendim roman anlatısının merkezinde buluverir. Olay ve bu olaya bağlı yan olaylar kişinin çevresinde gelişir. Yazar olay-kışı unsurunu hep canlı ve güçlü tutmak zorundadır. Geleneksel romancı kişilerin ruhsal ve fiziksel çözümlerim titizlikle, en ince ayrıntısına varıncaya değin yapar (Age, 1997: 103).

İncelediğimiz eserde de yukarıda anlatıldığı gibi, olay örgüsü ile kışı örgüsünün birbirlerini tamamlaması romana akıcılık bağlamında değer katan bir olgudur, zira eserde olaylar heyecanlı, akıcı ve gizemli, kişiler ise tanrılar ve tanrılaşan insanlardan, dolayısıyla güçlülerden oluşmaktadır. Diğer taraftan eserin olay örgüsü iki eksende ilerlemektedir: Birincisi tanrıların, yani gerçeküstü varlıkların olayları, ikincisi ise gerçek insanların olayları. Fakat olay zinciri iki farklı eksende ilerlemesine rağmen, ikisi arasında, kışı örgüsünde de olduğu gibi, paralellikler görülmektedir, çünkü her iki olay örgüsü de birbirini tamamlamaktadır.

3.2.1. Gerçek Olay Örgüsü ve Kişilerle Bağlantısı

Polisiye romanların diğer romanlardan farkı kışı ve olay örgülerinin belirgin bir şekilde yoğun olmasıdır. Ümit'in incelediğimiz bu eserinde anlatılan olayların tümünün çıkış noktasını bir ana olay oluşturmaktadır, o da romanın başlangıcını oluşturan Cemal Ölmez'in ölümüdür. Bundan sebeple çalışmamızda Cemal Ölmez'in ölümünü ana olay olarak ele alıp bu olay etrafında oluşturulan diğer olaylara sırasıyla açıklık getireceğiz.

1. Cemal Ölmez'in ölümü: *Cemal Ölmez kendi evinde, çırılçıplak, sırtüstü yatıyordu. Bileklerinden bağlanan elleri yukarı doğru açılmıştı. Ellerinde hala kanayan bir kalp tutuyordu. Göğsünün sol tarafında derin bir oyuk vardı. Kurban kalbini baş tanrı Zeus'a sunmuş* (s.12). Cemal Ölmez'in bu şekilde ölümüyle başlayan roman, cinayeti aydınlatmak için yaşanan diğer onlarca olayla devam etmektedir.

2. Baş komiser Yıldız ile yardımcısı Tobias'ın sohbeti: Kitabın ikinci bölümünde gelişen bu sohbet (s.71 vd.) sonraki olaylarla bağlantılı olması açısından önemlidir. Burada Yıldız Tobias'a doğduğu yerden, annesinin ölümünden, Türkiye'deki siyasi olaylardan, Türkiye Komünist Partisi'nden ve ailesinin Almanya'ya göç etmesinden bahsetmektedir.

3. Herbert ile Songül'ün Kayseri'de buluşması (s.49-50): Burada Herbert Türk kültürünün sert yüzüyle karşılaşır. Kayseri'den apar topar gönderilir.

4. Alex'in sorgusu için Tartaros'a gidilmesi (s.60 vd.): Cinayet sorgusunda atılan ilk ciddi adım. Alex Cemal'in sevgilisi olduğundan ve Cemal'i arayan son kışı olmasından dolayı önemlidir. Tartaros'un etkili betimlenmesi de bu olay dahilindedir.

5. Hüseyin Ölmez ile ilk görüşme (s.92 vd.): Bu görüşmede pek çok yeni bilgi ve Cemal Ölmez'in ailesiyle ilişkileri gün yüzüne çıkıyor.

6. Rafael'in ifadesi (s.124): Rafael'in ifadesi Neo-Nazi gerçeğini ortaya çıkarıyor. Oklar bir anda siyasi kökenli bir cinayete, yani Neo-Nazilere dönüyor.

7. Tobias ile Otto'nun kavgası (s.134): Kafe 88'in sahibi Neo-Nazi Otto'ya Tobias saldırıyor.

8. Otto'nun sorgusu (s.144): Cemal'in öldürüldüğü kasaturanın Otto'ya ait olduğu anlaşılıyor.

9. Cemal Ölmez'e otopsi yapılması (s.157): Öldürülmeden önce Cemal Ölmez'in uyuşturulduğu anlaşılıyor. Kanında rohypol ve ketamin tespit ediliyor.

10. Özcan Mutlu'yla görüşme (s. 180). Yeşiller Partisi eski milletvekili Özcan Mutlu burada Almanya'da yaşanan ırkçı olayları ve yabancı düşmanlığına vurgu ve bilgilendirme yapıyor.

11. Peyman'ın Cemal Ölmez'in evindeki resimleri betimlemesi (s.183). Romanın dönüm noktalarından biridir, çünkü Peyman, Cemal'in yaptığı resimdeki Zeus'a kendi yüzünü verdiğini, salondaki eskizlerde de Kronos'un yüzü olarak babasını çizdiğini anlatıyor. Bu olay resimlerdeki mitoloji ile cinayet arasındaki bağlantının en büyük ipuçlarını vermektedir.

12. Haluk Ölmez'in ikinci ifadesi (s.198): Romanın seyrine yön veren olaylardan biridir. Çünkü Haluk, Ölmez ailesi ile ilgili önemli bilgiler veriyor. Özellikle Cemal'in babası Kerem Ölmez'in kendisini Kronos sanması, bu yüzden uzun bir süre hastanede yatıp tedavi gördüğünün ortaya çıkması cinayetin mitolojik bağlantısını güçlendirmiştir. Baba bir anda zanlı konumuna düşüyor.

13. Orhan dedenin öldürülmesi (s.204 vd.): Alzheimer hastası olan Orhan Ölmez ailede Cemal'i seven ve onu dışlamayan tek kişidir. Fakat bundan da önemlisi, Orhan dedenin cinsel organının kesilerek öldürülmesi akıllara oğlu tarafından öldürülen Uranos'u, yani Zeus'un dedesini akıllara getirmiştir. Çünkü Kronos, babası Uranos'un hayalarını kesmiştir. Ayrıca Orhan dedenin cesedinin yanına bırakılan kartal sembolü Nazileri akıllara getirmiştir.

14. 36 Boys olayı (s.237): Kreuzber'de kendilerini ırkçı saldırılardan korumak için oluşturulan bir gençlik gurubudur. Cemal'in abisi Hüseyin Ölmez de grubun üyesi olmuş, Neo-Nazi üyelerinden Rudolf Winkelmann'ın gözünü bir kavga esnasında yerinden sökmüştü. Bu grup üzerinden ırkçı saldırılar ve bu saldırılara yönelik ortaya çıkan reaksiyonlar anlatılmıştır.

15. Alex'in öldürülmesi (s.289): Cemal Alex'i arayıp dedesinin kokusunu Peter'in arabasında aldığını söylemişti. Orhan dedenin Peter'in arabasına bindiğini Cemal ve Alex dışında kimse bilmiyordu.

16. Cemal'in evinde çizdiği eskizlere aile fertlerinin yüzünü vermesi (s.312): Cemal her bir aile ferdini bir tanrıya benzeterak çizmiştir. Örneğin abisi Hüseyin'i Ares (savaş tanrısı), Hüseyin'in oğlu Alper'i Hermes (tanrıların habercisi) vs.

17. Rudolf Winkelmann ile görüşme (s.320): Yabancı düşmanlığının Almanya'daki boyutunu ve Neo-Nazilerin konumlarını göstermesi açısından önemli bir görüşmedir.

18. Tobias'ın dedesi (s.335): Nazi subaylarından biri olduğu öğrenilir. Tobias bu bilgiyi herkesten saklamıştır. Yıldız'ın Tobias'a karşı güveni sarsılır.

19. Alex'in bilgisayarından çıkan videonun bulunması (s.360): Bu videoda Haluk Ölmez'in de aralarında olduğu bir arkadaş gurubunun Türkiye'deki Pergamon ziyaretini içermektedir. Haluk'un yanı sıra Peter de videoda görünen kişilerdendir. Burada önemli olan Haluk'un daha önce Cemal'le hiç görüşmediğini ifade etmesidir. Çelişkili bir durum ortaya çıkmıştır.

20. Hüseyin Ölmez ve 36 Boys (s.369): Hüseyin 36 Boys'u tekrar toplayıp Rudolf'tan intikam almak ister. Rudow'daki evde Rodolf Hüseyin'i öldürmek üzeredir. Yıldız son anda yetişip Hüseyin'i kurtarır.

21. Germania Spor Kulübündeki çatışma (s.420): Hüseyin, Rudolf'a ait Spor Kulübünü basar. Çıkan çatışmada Rudolf'un adamları ölür, Tobias'ın boynuna da kurşun isabet eder, ağır yaralanır.

22. Kitty'nin anlatıları (s.441): Bu olay dönüm noktalarından biridir, çünkü Kitty (Peter'in sevgilisi) Peter'in cerrah olduğunu, annesinin Doğu Berlin'de Pergamon Müzesinde çalıştığını, Peter'in babasının onu sürekli Pergamon'a götürdüğünü, Peter'in kusursuz bir mitoloji bilgisine sahip olduğunu anlatır. Bu bilgiler cinayetin aydınlatılması açısından anahtar bilgilerdir.

23. Cemal'in ses kaydının ortaya çıkması (s.448): Katilin Peter olduğunu kesinleştiren bir ses kayıdır. Cemal'in Alex'i son aramasında telesekretere bıraktığı ses kayıdır.

24. Peter'in evi (s. 458): Yıldız Peter'in evine izinsiz girer ve işlediği cinayet ile ilgili delilleri ele geçirir.

25. İtiraf (502): Peter'in cinayeti itiraf etmesi. Atalarıyla aynı hastalığa yakalanan Peter kendisini Zeus sanmaktadır. Üvey kardeşi Cemal Yıldız Peter'i değil de kendisini Zeus olarak resmedince Peter kendinden geçip dedeyi, babayı ve Cemal'i öldürmüştür.

3.2.2. Gerçeküstü Olaylar Örgüsü

Gerçeküstü olaylar örgüsü Zeus'un ağzından anlatılan numaralı bölümleri oluşturmaktadır. Her bölümde bir ana olay yer almakta olup bu ana olayı takip eden yan olaylar da tespit edilmiştir. Örneğin;

1. Zeus'un tanrı sunusu (s.13): Zeus'un birinci konuşmasını içeren bu bölümde Zeus geleceğe dair planlarını anlatmakta, ona ihanet edenleri ve etme ihtimali olan tanrıları tehdit etmektedir.

2. Gaia'nın Uranos'u yaratması (s.42): Gaia üremek amacıyla Uranos'u yaratıp onunla sevişir, çocukları olur, fakat Uranos çocuklarını yer altı dünyasına gömer. Bu yüzden Gaia Uranos'u lanetler.

3. Kronos'un Uranos'un hayalarını kesmesi (s.44): Kronos, babası Uranos'un hayalarını keser, bunun üzerine Uranos intikam yeminleri ederek yer altı dünyasına kaçır.

4. Zeus'un babası Kronos'u öldürmesi (s.78): Kronos da babası Uranos gibi çocuklarına kötü davranıp onları yiyince eşi Rheia son çocuğu Zeus'u ondan gizler, uzak bir adada büyümesini sağlar. Büyüyünce Zeus babası Kronos'un kafasına vurarak onu öldürür, kardeşlerini de midelerinden alarak onları kurtarır.

5. Zeus'un savaş hazırlığı (s.118): Zeus titanlara karşı savaşmak için ailesini toplar, onları (12 tanrı) Olympos'a götürür. Yer altı dünyasındaki tek gözlü devlerle anlaşma yapar.

6. Olympos'a yerleşme (s.163): Burada Zeus Olympos'a yerleşen kardeş ve çocuklarını teker teker tanıtır, güçlerine vurgu yapar ve onları savaşa hazır eder.

7. Atlas'a verilen görev (s.250): Prometheus'un kardeşi olan Atlas titanlarla birlikte Zeus'a karşı savaşır, fakat buna rağmen Zeus onu affeder ve dünyayı sırtlaması görevi verilir ona. Atlas da bu görevi yerine getirir.

8. Herakles'in savaşa hazırlanması (s.338): Zeus'un titanlara karşı savaşı kazanabilmesi için ölümsüz tanrılar dışında bir de yanına ölümlü bir tanrı almalıdır. Bu yüzden ölümlü olan oğlu Herakles'i savaşa hazırlar.

9. Kral Amphitryon (s.388): Herakles'i savaşa hazırlar, ona 12 erdemi öğretir.

10. Zeus'la titanların savaşı (s.488): Toprak ana Gaia'nın hazırladığı titanlara karşı savaşan Zeus, bu savaşı çocukları ve kardeşleri sayesinde kazanır ve tanrıların tanrısı olur.

3.3. Grandiyöz Paronaya

Grandiyöz Paronaya hastalığı incelediğimiz eserde bir anda (s.197) gündeme gelmiş ve daha sonra eserdeki olayların seyrini ciddi anlamda etkileyip değiştirmiştir. Bundan dolayı hastalığı kısaca tanıtip kişi ve olaylara etkisini ele almakta fayda vardır.

Büyükklük hezeyanı olarak da bilinen bu hatalık kişinin kendisini çok güçlü, çok bilgili ve yetenekli olduğuna inandırmasıdır. Bunun iki çeşidi vardır;

1. **Grandiyöz yetenek hezeyanı:** Özel bir takım güçleri ya da yeteneklerinin olduğuna inanma.
2. **Grandiyöz kimlik hezeyanı:** Kendini çok ünlü ve tanınan biri olduğuna inanmadır**.

Köroğlu ise hezeyanlı bozuklukları sekiz alt türe ayırmış (Bkz. 2014: 44), grandiyöz sanrılarında dini bir boyutun olduğunu dile getirip bunun en tipik örneğinin kişinin, peygamber veya tanrı olduğuna inanması olduğunu ifade etmiştir (2016: 33). Genetik olma ihtimalinin de olduğu ifade edilen bu hastalık Ölmez ailesinin üç bireyinde görülmüştür. Adını ilk olarak Haluk Ölmez'in ifadesi sırasında (S.197) duyduğumuz bu hastalığı Kerem komiserlerden saklamıştı. Haluk Ölmez'in hastalığa dair ifadesi şu şekildedir: *Cemal, babasının hastalığını bildiği için eskizlerde Kronos'u ona benzetmişti....Zeus'un babası olan Kronos'tan bahsediyorum. Kerem gerçekten aklını kaçırmış. Altı ay hastanede yatmış. O zamanlar bizimkilerle arası iyiymiş. Bizzat babam ilgilenmiş onunla. Her hafta gidermiş. 'Hoş geldin Okeanos' diye karşılamış babamı. Biz hepimiz ölümsüzüz. Pergamonlu değil miyiz?* (s.197). Bu ifadede Cemal'in babası Kerem Ölmez'in kendisini Kronos sandığını görmekteyiz. Ömrünü Pergamon kazılarında geçiren, kazılara bizzat katılan ve kendisini artık antik kentin bir parçası olarak gören büyük büyük dede de (Alman Pehlivan) bu hastalığa yakalanmış (s.468), kendisini Poseidon zannederek Selinos Çayı'nda boğulmuştur. Son olarak Kerem Ölmez'in Doğu Berlin'deki müzede tanıştığı sevgilisinden olma gizli oğlu Peter Schimmel de bu hastalığa yakalanıp kendisini Zeus zannetmiştir. Peter, babası Kerem Ölmez'i öldürmeden önce son sözleri şöyledir: *Ben senin oğlun Kartal. Büyük aşkın Nina'dan olan evladın. Bir zamanlar bağrına bastığın o küçük çocuk. Evet, ben Kronos'un oğluyum...Öyle bakma yüzüme, ben Zeus'um....Evet, ben, babası gittiği için ağlayan o sümüklü çocuk değilim artık, ben baştanrı Zeus'um. Titanların en güçlüsünü yenecek, babalık yapmayı bilmeyen babasını Tartaros'a gönderecek olan Zeus* (s.482). Bu diyalogdan sonra Peter babasını, Zeus'un Kronos'u öldürdüğü gibi başına vura vura öldürür. Sonuç olarak, Ölmez ailesinin hastalık durumu şu şekilde özetlenebilir:

Alman Pehlivan → Poseidon
Kerem Ölmez → Kronos
Peter Schimmel → Zeus

SONUÇ

Ahmet Ümit'in *Kayıp Tanrılar Ülkesi* adlı eseri hem yapısal hem de konu bağlamında klasik roman türlerine göre farklılık göstermektedir. Yapısal farklılığı gerçek ile gerçek üstü olayların dönüşümlü sunumu ile ana olayın bu ikisinden de bağımsız verilmesidir. Bu özelliğiyle eser özgün bir nitelik kazanmıştır.

Eserde yoğun bir kültür bilgisi aktarımı söz konusudur. Mitolojiden, kültüre, sanattan politikaya okur her anlamda genel kültürünü zenginleştirebilmektedir. Mitolojik tanrılar ve titanlar, arkeoloji, özellikle Pergamon Sunağının kazısı ve Berlin'e taşınma süreci, Almanya'ya göç ve göçün beraberinde getirdiği uyum, yabancılaşma, yalnızlık, yabancı düşmanlığı gibi sorunlar, Türk ve Alman müziği, Türk ve Alman yiyecek kültürü ve buna benzer daha pek çok bilgi eser üzerinden edinilebilmektedir. Bu denli yoğun ama okuru hiç yormayan kültür aktarımı yazarın kişi kurgusuyla bağlantılıdır, çünkü yazar eserde konuşturduğu, gerçek veya gerçeküstü, her kişiye bir misyon yüklemiş ve misyon üzerinden aktarımını yapmıştır. Örneğin Yıldız'ın babası Yaman Türkiye'deki siyasi olayları, Rudolf Neo-Nazileri, Rafael, Yaser ve Pilar göçmenlik konusunu, Peter Doğu-Batı Berlin ikilemini aktarmak adına esere monte edilen

** <https://psikolojimerkezi.com.tr/tag/grandiyoz-yetenek-hezeyani/> (Erişim: 23.03.2022)

kişilerdir. Türk ve Alman yiyecek içecek kültürü ise daha çok Tobias'ın söylemlerinde ortaya çıkmaktadır.

Eserin kahramanı henüz ilk sayfada karşımıza çıkan romanda ele alınan bütün olaylara yön veren Cemal Ölmez'dir, yani o aslında ölü bir kahramandır. Çünkü Cemal Ölmez ölü olmasına rağmen eserde olayların akış sürecine doğrudan etki etmektedir. Neo-Nazi temsilcisi Otto tip olarak karşımıza çıkarken Yıldız, Tobias, Ölmez ailesinin bireyleri gibi pek çok kişi karakter olarak yansıtılmıştır.

Eserin önemli bir diğer özelliği de ünlü, gerçek kişilere isimleriyle birlikte yer verilmesidir. Çok yaygın olmayan bu yaklaşım incelediğimiz eserde Rusya Devlet Başkanı Putin, Sosyal Demokrat Partinin yerel yöneticilerinden biri olan Joachen Reuter ve ırkçılık karşıtı mitinglere ve diğer çeşitli etkinliklere katılan Yeşiller Partisi eski milletvekili Özcan Mutlu bağlamında kullanılmıştır.

Eserde kişiler ve olaylar arasındaki bağlantı iki yönlü oluşturulmuştur. Gerçeküstü kişi ve olaylar ile gerçek kişi ve olaylar. Bu iki yönlü sunumda olay ve kişiler hem birbirinden bağımsız, kendi içlerinde bir bütünlük oluşturmakta, hem de birbirleriyle ilişkili bir şekilde ilerlemektedir. Bu şekil bir paradoks sadece yazarın usta romancılığıyla bağlantılıdır. Bu çerçevede tanrılar ile Ölmez ailesinin bireyleri büyük bir benzerlik göstermektedir, örneğin Uranos ile Orhan Ölmez, Kronos ile Kerem Ölmez, Zeus ile Cemal Ölmez'in özdeş oldukları, birbirlerini simgeledikleri net bir şekilde görülmektedir.

Cinayetle bağlantılı gerçek olaylar ve kişilerin hepsi Cemal Ölmez ve onun sanatsal bir vahşilikle (Grotesk) katledilmesi etrafında dönmektedir. Cinayet etrafında gelişen olaylar cinayetin adım adım aydınlatılması açısından birbirlerini tamamlar niteliktedirler. Örneğin Alex'in sorgusu için Tartaros'a gidilmesi cinayet sorgusunda atılan ilk ciddi adımdır. Tobias ile Otto'nun kavgası Neo-Nazilerin her türlü faaliyetlerini açıklamak adına bir başlangıç noktası oluştururken, Cemal Ölmez'e otopsi yapılması ile Peyman'ın Cemal Ölmez'in evindeki resimleri betimlemesi cinayetin belli bir strateji ve plan çerçevesinde ustaca işlendiğini, cinayetin arkasında mitolojik unsurların olduğunu ortaya koymaktadır. Olay odaklı dönüm noktalarından bir diğeri ise Cemal'in evinde çizdiği eskizlere aile fertlerinin yüzünü vermesidir. Çünkü bu çizimler aracılığıyla Cemal'in aile fertlerini nasıl değerlendirdiğini, kime hangi ölçüde değer verdiği anlaşılmaktadır. Alex'in bilgisayarından çıkan videonun bulunması, Germania Spor Kulübündeki çatışma, Cemal'in ses kaydının ortaya çıkması ve son olarak da Yıldız'ın Peter'in evine izinsiz girip delil elde etmesi cinayet düğümünü adım adım çözen olaylar dizgisini oluşturmaktadır.

Gerçeküstü olaylar örgüsü ise Gaia'nın çiftleşip üremek amacıyla Uranos'u yaratmasıyla başlamaktadır. Kronos'un Uranos'un hayalarını kesmesi, Zeus'un babası Kronos'u öldürmesi, Olympos'a yerleşme, Herakles'in savaşa hazırlanması ve son olarak Zeus'la titanların savaşı gerçeküstü olay dizgisini oluşturmaktadır. Dikkatli incelendiğinde gerçek olaylar dizgisi ile gerçeküstü olaylar dizgisi arasında işlenen cinayetler bağlamında benzerlikler olduğu görülecektir.

KAYNAKLAR

- Acar, Kasım, Tan, Erşad ve Balcı, Umut. (2017). "Turizm Odaklı Almanca Ders Kitaplarının Ülke Bilgisi Bağlamında Analizi". *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 651-672.
- Akdeniz, Safiye (2012). "İntibah Romanında Mekân Kullanımı". *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1),3-21.
- Aşkaroğlu, Vedit (2016). "Romanlarda Kişilik Kurgusu: Kuramsal Bir Karşılaştırma". *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(14), 301-319.

- Atalay, Selin (2014). "Modern Toplumun Edebi Ürünü Polisiye Romanlar ve Polisiye Romanlarda Cinsiyetçilik". *Journal of International Social Research*, 7(35), 15-25.
- Ayata, Yuns. (2015). "Polisiye Roman Bağlamında Necip Fazıl'ın Meşum Yakut'u". *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(12), 208-230.
- Balci, Umut (2017). „*Kursbuch zur Prüfung ÖABT*“. London: Ijopec Publication
- Başbağı, Recep (2012). "Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi Semineri Kapsamında Türk Almanca Öğretmen Adaylarının Kültürlerarası İletişim Becerileri". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 2175-2183.
- Corbin, Juliet & Strauss, Anselm (2008). "Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory". Thousand Oaks: Sage
- Çamcı, Canan (2006). "Ahmet Mithat'ın Polisiye Romanları". Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Dellal, Nevide Akpınar (2005). "Interkulturelles Lernen" in der Unterrichtspraxis: Ergebnisse einer empirischen Forschung an zwei Anadolu-Gymnasien". *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht*, 10(2), 1-17.
- Gelfert, Hans-Dieter (2002). „*Wie interpretiert man ein Roman?*“ Stuttgart: Reclam Verlag
- İşler, Ertuğrul & Türkyılmaz, Ümran (1997). "Geleneksel Roman'dan Çağdaş Roman'a "Kişiler" in Anlatıdaki Konumu". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 102-105.
- Kıral, Bilgen (2020). "Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi". *Sirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Koroğlu, Ertuğrul (2016). "Klinik Psikopatoloji". Ankara: HYB Basım Yayın
- Koroğlu, Ertuğrul (Çev.). (2014). "DSM-V Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı". Ankara: Hekimler Yayın Birliği
- Koçak, Muhammet (2012). "Kulturkontrastive Landeskunde im Fremdsprachenunterricht". Ankara: Eskiyeeni Yayınları.
- Koçak, Muhammet (2015). "Toko-Demo" Adlı Almanca Ders Kitabında Ülke Bilgisi". 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(9), 29-42.
- Narlı, Mehmet (2002). "Romanda Zaman ve Mekan Kavramları". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(7), 91-106.
- Püsküllüoğlu, Ali (2015). "Edebiyat Sözlüğü". Ankara: Arkadaş Yayınları
- Sazyek, Hakan (2013). "Roman terimleri sözlüğü". Hece Yayınları ve Dergileri.
- Tekin, Mehmet (2004). "Roman Sanatı. Romanın Unsurları". İstanbul: Ötüken
- Ulutaş, Nurullah, Süphandağı, İsmail, & Abukan, Mehmet (2012). "Polisiye Roman Temsilcisi Ümit Deniz'in Romanlarında Cinayet Kurgusu". *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3*, 2515-2529.
- Ünver, Şerife, & Genç, Ayten (2009). "Proje tabanlı karşılaştırmalı ülke bilgisi dersi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(37), 189-200.
- Ümit, Ahmet (2021). "Kayıp Tanrılar Ülkesi". İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Üyepazarıcı, Erol (1997). "Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes, Türkiye'de Yayınlanmış Çeviri ve Telif Polisiye Romanlar Üzerine bir İnceleme 1881-1928". İstanbul: Göçebe Yayınları.

- Wach, Elise (2013). Learning about qualitative document analysis. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4>. 23.03.2022 tarihinde indirilmiştir.
- Zengin, Dursun (2000). "Göçmen Edebiyatı'nda Yeni Bir Yazar. Mehmet Kılıç ve "Fühle Dich Wie Zu Hause" Adlı Romanı". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 40(3-4), 103-135.
- Onarcıoğlu, Ahmet Selçuk (Çev.). (2021). Basit Olay Örgüsü Hileleri, Olay Örgüsü Delikleri ve Anlatı Tasarımı. *Edebi Eleştiri Dergisi*, 5(2), 539-557.